

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 18. De vana obseruatione,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

Decimum remedium est oleum consecratum pro infirmis: cuius usus in primitiua Ecclesia, patet ex cap. 6. D. Marci vers. 13. & 15. & ex constitutionibus Apostolorum loco cit. Exemplum habetur ex Beda de oleo & sale lib. 3. in Lucam cap. 32. De sanctimoniali femina, sale & oleo benedicto curata ab ulceribus quæ dæmonis tactu contraxerat. Ad quod remedij genus reduci possunt Agnus Dei, & cerei benedicti, & similia.

Vndecimum est præsentia & specialis virtus quorundam Sanctorum adhuc viuientium. Sic enim Palladius ait in vita Macarij, quod ipso ingrediente in desertum dæmones semper retro cedebant. Et in vita Pauli simplicis notat, simplicitati ipsius esse tributam expulsiõnem dæmonis, quem magnus Antonius expellere non poterat.

Duodecimum remedium, est principium Euangelij D. Ioan. descriptum & collo appensum, ad protestandam contra dæmones nostram fidem de Trinitate & Incarnatione: quæ in eod. initio tota continetur. Quæ in re, sicut & in recitatione Symboli assumi seutum fidei aduersus tela nequissimi, par est existimare. Vltimissimum autem fuisse in veteri Ecclesia, vt dictum initium Euangelij D. Ioannis in membrana descriptum Christiani appenderent collo, authores sunt D. Hieron. ad verba Domini Matth. 23. Dilatant phylacteria sua: & D. Chrysof. homil. 73. in Matth. Licetum vero esse tale remedium, ac etiam alterius similis scripti p. collo appensi, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 96. art. 4. dummodo tamen duæ adsint cõditiones: prior est, vt nihil superstitiosum adiungatur pijs verbis. Id quod deprehendi poterit per ea quæ in cap. 15. à num. 157. ante dicta de modis cognoscendi pactum occultum cum dæmone. Posterior conditio est, vt recta sit intentio illius qui talia gerit; nempe vt ea non feratur ad charam vel literas, aut syllabas seu scripturam, sed ad piũ verborum sensum, & principaliter ad potestatem Dei, cuius diuine voluntati ille debet totum effectum committere; nec certum aliquid sibi polliceri.

184. Cæterum cur non omnes sanentur per hæc remedia; duæ causæ esse possunt: altera est peccatum vel maleficiũ, vel illius qui eum curat; præsertim si aliqui superstitiosum remediũ ipsi adiungat; altera est maior bonum illius qui patitur maleficiũ. Nam temporalis afflictio sæpe hominem præseruat à peccatis, vel purgat præterita peccata, vel præbet aliis exemplum patientiæ, & patientis meritum auget; quod est tantum bonum, vt longe præstantius sit & melius cum patientia tolerare aduersa, quam omnino non pati: quod Gentiles quoque intellexisse notat D. August. in 22. De ciuit. Dei, cap. 22. Vbi tangit quoque aliam rationem, ne si per miracula homines semper liberarentur à malis temporalibus, quæreret Christianam religionem propter eadem temporalia, non propter æterna bona.

CAPVT XVIII.

De vana obseruatione.

SVMMA RI VM.

- 185 Vana obseruatio vnde nomen habeat, & quid sit.
 186 Quadruplex vana obseruatio.
 187 Quale peccatum sit.
 188 Cur vitanda vana obseruatio.
 189 Quomodo ad vana obseruationem pertineat collectio herbarum, aut lignorum certo die vel hora.
 190 Quando strenæ ad vana obseruationem pertineant.

185. **S**UPEREST vltima species magiæ, hoc est, vana obseruatio, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 96. Dicemus autem 1. quid sit, 2. quomplex sit, 3. quale peccatum sit, postremo quomodo dignosci possit. Quod attinet ad primum, vana obseruatio (quæ sic dicta est, ex eo quod effectus qui per eam promittitur, vt plurimum non sequatur in detrimentum animæ) definitur potest superstitio, qua speratur aliquid commodum ex re, quæ illud naturaliter præstare non potest. Vbi aduerte quod vt diuinatio, de qua ante dictum est, aduersatur diuino honori, eo quod per illam indebito modo procuretur cognitio quæ est Dei propria: ita etiam vana obseruationem aduersari eidem: quia per illam indebito etiam modo, medijs nimium inutilibus, procuren-

tur commoditates, quæ non adhibitis vtilibus medijs ordinariis, à diuina tantum potentia & prouidentia sint expectandæ.

186. Quod attinet ad secundum; quadruplex distingui potest videtur vana obseruatio: vt prima sit, quando commodum expectatur in rebus externis; videlicet in animalibus, segetibus, vineis, &c. Secunda vero quando expectatur bonũ corporis: vt sanitas, liberatio ab hostibus, non posse vulnerari, vel interfici, defendi ab igne vel ab aqua. Tertia autem, quando expectatur bonum animæ naturale, vt ars aliqua vel scientia: talisq; fuit ea obseruatio, quæ à D. Thoma in cit. quæst. 96. art. 1. damnatur, artis notoriæ: quæ nonnulli ex quibusdam ieiunijs & orationibus superstitiosis expectabant scientiæ adeptiõnem sine humano labore. Quarta deniq; quando expectantur bona supernaturalia: vt certa remissio peccatorum omnium, certa salus, visio Christi vel diuæ Virginis in articulo mortis; per certas quasdam orationes; aut per incertas quasdam indulgentias, de quibus nulla habetur diuina promissio. Quo referri potest gestatio reliquiarum aut iniitij Euangelij D. Ioannis (alioqui licita ex D. Thoma in seq. art. 4.) si ei adiunctæ sint circumstantiæ aliquæ superstitiosæ, de quibus timeatur tacitum pactum cum diabolo.

187. Quod attinet ad tertium, vana obseruationem, si contineat pactum expresse cum diabolo; dubium non est peccatum mortale esse: sin habeat solummodo tacitum, peccatum est solum veniale in eo qui tale quid in suo factio contingere ignorat. Qui tamen de veritate admonitus à discreto viro, adhuc perseverat in eo, mortaliter peccat, vt Sylu. in verbo Superstitio, quæst. 10. in fine, habet ex Archid. Et ratio docet: quia eo ipso vult expresse commercium cum dæmone inire.

188. Quod attinet ad vltimum; vana obseruatio in qua inest expresse pactum cum dæmone, ex se facile dignoscitur: ea vero in qua inest tantummodo occultum, deprehenditur iis modis qui in cap. 15. à num. 157. supra positi sunt.

Atque vt illam, sic & hanc, omni studio vitandam esse ostendendũ est penitenti per illud quod à toto genere, vanæ obseruationis multum nocent: dum enim quis nimium confidit talibus vicijs, eo adducitur vt se libertus periculo mortis exponat, Sacramentorũ vsum contemnat, aut in longius tempus differat: eo quod existimet se sine Sacramentis & extra Dei gratiam mori nõ posse: & sic de similib; per quæ illi perniciose diabolus imponit. Cæterum multa vanarum obseruationum exempla leguntur apud Gratianum, præsertim 2. 6. quæst. 2. cap. illud, & quæst. 5. cap. Non licet & seqq. vsque ad finem eiusdem quæstionis.

189. Aliquot satis frequentia commemorat Nauarrus in Enchir. cap. 11. num. 35. & tribus sequentib; & ex recentioribus Sanchez in opere morali lib. 2. cap. 40. num. 27. & aliorum sequentib; Sed aduerte circa illud quod in cit. cap. Non licet, quæst. 5. & in cap. Non obseruetis, quæst. 7. videntur damnari illi, qui certis temporibus colligunt herbas, vel cædunt ligna pro ædificijs: intelligendum esse, quemadmodum ex Archid. adaco adfert adhuc in cit. quæst. 10. Syluester, quando id fit ex superstitione: vt censetur fieri, quando obseruatur vnicus tantum dies vel vnica hora; vt vigilia S. Ioannis ante solis ortum, vel adduntur circumstantiæ inutiles, & orationes non approbatæ. Non autem quando obseruatio fuerit naturalis ex motu cælorum: ratione cuius vno tempore herbe collectæ, meliores sunt ad medicinam, & ligna cæsa vtiliora ad ædificationem.

190. Circa illud etiam quod in cit. cap. Non obseruetis, videntur damnari illi qui strenas dant in principio anni: notandum est Christianos ita abhorruisse à more Gentilium, quo magna celebritate in honorem Iani primum diem anni celebrabant, vt ipso die ipsi ieiunare solerent, vt habetur ex D. Ambros. in serm. 17. & ex Conc. 4. Toletano Can. 10. Atque illis qui relicto ieiunio Ecclesiastico, festum cum Gentilibus celebrarent, excommunicatio imponeretur ipso facto incurrenda: quæ habetur in cit. quæst. 7. cap. Si quis Calendas. Ac cum Gentiles tunc strenas dare quoque solerent, talis etiam usus tanquam diabolicus est in Ecclesia prohibitus, vt patet ex Can. 1. Concilij Altiifiodorensis. Vnde non est dubium, quin si iam daretur more Gentiliũ superstitioso, id est, tanquam certum augurium, peccatum esset graue, aut diabolicæ

lica diuinationis, aut vanæ obferuantia. Sed si dentur tantum in augurium aliquid incertum ex quo nihil nisi fortuito expectetur, nõ videtur plus quam veniale peccatum esse: à quo tamen valde abstinendum est propter periculum asuescendi vanitatibus, quibus solet diabolus se immiscere. Quintimo si dentur tantum propter consuetudinem, quam à Christianis communiter obseruatur, nullum est peccatum, sicut nec est (sed potius sanctum & pius) quod is dies festus agatur, non quidem more Gentilium; sed Christianorum, in honorem circumcisionis Christi Domini: præsertim cum cessarint Gentilium superstitiones, propter quas, tum illius diei celebritas, tum strenz tanquam diabolica, videbantur omnino vitanda.

CAPVT XIX

De penis quas incurrunt y, qui diabolicis artibus dant operam, aut illos consulunt.

SVMARIA.

- 191 Mors tum corporis, tum anime subiiciuntur iure diuino, dantes operam diabolicis artibus.
- 192 Septem pæne, quibus iidem subiiciuntur iure Ecclesiastico.
- 193 Alia quinque, quibus adhuc iidem subiiciuntur iure civili.
- 194 Leges civiles, quæ talibus pænam mortis imponunt, iustissime esse censi debent.
- 195 Pæne consulentium diuinatores, seu magorum opera videntur.
- 196 Quale peccatum sit eorum, qui intersunt spectaculis magorum.

191. **A**DVERSVS videntes diabolicis superstitionibus, quos communi nomine magos vocamus, iure diuino statuta est pæna mortis tam corporis, vt patet ex cap. 22. Exod. vers. 8. & cap. 20. Leuit. vers. vlt. quam animæ; cum peccent mortaliter, vt in præcedentibus expositum est: & per consequens fiant æternæ damnationis rei.

192. Iure humano vero incurrunt 12. pænas, quarum septem ius Ecclesiasticum imponit, reliquas ius civile. Prima igitur est, quæ habetur in cap. 1. De sortilegiis, vt illis imponi debeat poenitentia 40. dierum: quando nimirum crimen ipsorum fuerit occultum, vt Syluest. notat in verbo Supersticio quæst. 11. Secunda (quam ibid. Syluest. refert ex cap. Pro dilectione De consecrat. dist. 2.) est, vt talibus cum notorij fuerint non administretur sacra communio; nisi prius egerint poenitentiam, ex qua de conuersione ipsorum & reuersione ad Dominum constat, iuxta ibidem proxime sequens capitulum Senicis. Tertia est, quod tales sint infames ipso iure, nec admittantur ad accusationem, vt habetur ex cap. Infames, 6. quæst. 1. Quarta est, vt tales excommunicari debeant, ex cap. Si quis Clericus, cap. Auguriis, & cap. Episcopi 26. quæst. 5. Quod quidem censendum est executioni mandatum esse per statutum synodale: in iis locis in quibus solent Parochi die Dominico inter Misarum solemniam inculcare populo, sortilegos & sortilegas, vsurarios & vsurarias excommunicari. Eam alias non incurri ipso facto notat Suarez in opere de religione tract. 3. lib. 2. cap. vltimo: causam referens in Ecclesie consuetudinem tanquam canonum interpretem. Quamquam, vt idem bene addit, qui expressum pactum cum dæmone habuerunt, præsumi possunt ad magiam adiunxisse hæresim, qua de diabolo crediderint aliquid contrarium fidei, & ideo incurrerint ipso facto in excommunicationem latam cõtra hæreticos, & reseruatam in Bulla Cænæ Domini. De quo, an res vere ita habeat, ad officium Confessarij pertinet diligenter inquirere.

Quinta pæna est, vt si ille qui tale crimen committit, sit Ecclesiasticus, deponatur ab omni officio & beneficio Ecclesiastico, & detradatur in monasterium ad agenda perpetuam poenitentiam. Hæc ex ead. quæst. habetur per ea quæ statuuntur in cap. Non oportet, cap. Si quis Episcopus, & cap. Quicumque. Intelligenda est autem ex Sylu. loco citato, quando quis ad monitus non abstinuerit à tali crimine: id quod insinuat, crim in cit. cap. Quicumque dicitur: Si cum antea verè poenitu dinis, coram Metropolitanò, satis-

factio non purgauerit. Sexta pæna est, vt siue Clericus sit, siue laicus, debeat damnari perpetuo exilio. Hæc habetur in fine eiusdem cap. Quicumque: & est iure quodque civili intro-gata, Cod. De Episcopali audientia. Lege Mathematicos, vbi appellatur pæna deportationis. Septima est, vt eorum libri non retineantur nec legantur, sed incendio crementur. Hanc consuetudo Ecclesiastica statuit, obseruata tum inde à temporib. Apostolorum, vt patet ex Actis ipsorum cap. 19. v. 19. & subsequentibus temporibus continuata, vt ostendit D. August. in Psal. 61. sub fin. Idq; tanta seueritate, vt ne Episcopis quidem tales libros retinere vel legere liceret, quibus licebat legere libros hæreticorum. Hoc patet ex cap. 11. dist. 37. Renouata vero est ea ipsa pæna in Indice librorum prohibitorum, edito Concilij Trident. iussu, regula nona: habeturq; statuta iure civili; cum in memorata lege Mathematicos dicitur, quod tales homines debeant sub oculis Episcoporum incendio cremare suos libros.

Atque hæc tenus pæne iure Canonico statuta: quæ restant omnes iure civili statuta habentur Cod. De maleficis & Mathematicis. Octaua igitur pæna habetur ibid. leg. 3. quod diuinator qui ad domum alterius accedit, debeat igne cremari. Nona vero habetur ex eadem lege, vt qui accusat magum, non incurrit crimen delatoris, sed potius afficiendus sit præmio. Decima habetur lege 5. vt magi & ceteri malefici capite plectantur. Vndecima habetur lege 7. quod etiam si ille qui accusatur de crimine eius generis sit in dignitate constitutus, & in comitatu Imperatoris, vel Cæsaris versetur; nihilo minus tormentis subiiciatur. Duodecima habetur ex lege vltima, quod quiuis potest capere maleficium, & iudici præsentare.

Iustissimas autem esse leges quibus magi puniuntur morte, patet tum ex supra citatis Scripturæ sacre locis; tum ex eo quod magi sæpe sint hæretici, & sæpe proximis nocent in rebus externis & in corpore; & quod deterius est, ordinarie in animata: tum mirum non sit, eiusmodi pœnales leges civiles approbari in cap. Peruenit, & in cap. Contra idolorum cultores 26. quæst. 5. & in bulla Innocentij VIII. quæ extat apud Iacobum Sprengelum in principio sui mallei maleficarum. Quod cum ita sit, non videtur dubium quin iudices, qui maleficos non puniunt, grauitè peccent, & teneantur resarcire omnia damna quæ iidem intulerint. Quamuis autem ius civile non puniat eos qui nulli nocent temporaliter, ex lege 4. Cod. De maleficis & Mathematicis; ius tamen Canonicum tales quoq; condemnat 26. quæst. 7. cap. Admonent; nec ius civile eos tolerat omnino, sed punit cum aliquem seduxerint, aut aliquem docuerint suam magiam, vt deduci potest ex lege 5. tit. citato.

195. Quod attinet ad eos qui diuinatores consulunt, aut peunt à magis remedia secundi generis eorum, quæ propolita sunt in præced. cap. 17. sect. 3. præter eas quas supra memoratis canonibus intelliguntur habere communes cum magis, inueniuntur sex alia ipsi imposita, tres iure Canonico & totidem iure civili. Prima est, quæ habetur 26. quæst. 5. cap. 1. vt is qui obseruat ariolos, aruspices, vel incantatores; vel eorum phylacterijs vitetur, excommunicationi subiaceat. De qua excommunicatione dici perinde potest quod non incuratur ipso facto, ac de lata in ipsos Ariolos, aliosque magos antea dictum est. Secunda pæna est, quæ habetur in ead. quæst. cap. 2. & 3. vt dicti consulentes vel remedium petentes debeant poenitentiam agere per quinquennium: quæ tamen poenitentia iam relicta est arbitrio Confessarij, sicut & alig similes Canonum poenitentialium, prout suo loco in præced. lib. 7. iam annotauimus. Tertia pæna est, quæ habetur in supra cit. cap. Admonent, vt si Clericus sit is cui aliquid tale contingit, degradetur; si laicus, anathematizetur. Quarta, habetur lege 3. Cod. de maleficis & mathem. vt is qui vocat magum aut diuinatorem ad domum suam, deportetur in insulam post ademptionem bonorum omnium. Quinta est, vt qui tales consulit gladio feriendus sit: quod habetur in sequen. lege 5. Postremo habetur eod. tit. leg. 8. vt qui discit magicam scientiam, incurrat eam pœnam quam magus à quo docetur.

196. Hic occurrit monendum præter antedictos, grauitè respectu artium magicarum peccare illos, qui intersunt magorum spectaculis, quæ virtute diaboli exhibent. Nam cara-